

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETAS

PATVIRTINTA
Kauno medicinos
universiteto Senato
2004 m. gruodžio 17 d.
Nutarimu Nr. 3-11

ATNAUJINTA
2022 m. gegužės 12 d.

LĖTINIŲ NEINFEKCINIŲ LIGŲ EPIDEMIOLOGIJA

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO PROGRAMA

Dalyko programos koordinatorius:

Profilaktinės medicinos katedros prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Padaliniai, dalyvaujantys dalyko programoje:

1. Profilaktinės medicinos katedra, vedėja doc. dr. Auksė Domeikienė

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

2. Pulmonologijos ir imunologijos klinika, vadovas prof. dr. Skaidrius Miliauskas

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

3. Onkologijos klinika, vadovė prof. dr. Elona Juozaitytė

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

4. Endokrinologijos institutas, prof. dr. Rasa Verkauskienė

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

5. Neurologijos klinika, vadovė prof. habil. dr. Daiva Rastenytė

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Kaunas, 2022 m.

Dalyko programos duomenys

Mokslų sritis	Medicinos ir sveikatos mokslai
Moklo kryptis (kodas)	Visuomenės sveikata – M 004
Dalyko pavadinimas	Lėtinių neinfekcinių ligų epidemiologija
Programos apimtis	160 val. (6 ECTS kreditai)
Paskaitos	38 val.
Seminarai	27 val.
Praktiniai darbai	12 val.
Savarankiškas darbas	83 val.

Eil. Nr.	Padalinys (klinika/katedra)	Kontaktinių valandų skaičius
1.	Profilaktinės medicinos katedra	61
2.	Onkologijos klinika	4
3.	Pulmonologijos ir imunologijos klinika	2
4.	Endokrinologijos institutas	5
5.	Neurologijos klinika	5
Iš viso		77

Dalyko programos rengimo grupė

Eil. Nr.	Pedagoginis vardas, vardas, pavardė	Pareigos	Telefonas (darbo)	Elektroninio pašto adresas
1.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas	Profesorius	302886	abdonas.tamosiunas@ismuni.lt
2.	Prof. habil. dr. Daiva Rastenytė	Profesorė	326039	daiva.rastenyte@ismuni.lt
3.	Prof. dr. Artūras Inčiūra	Profesorius	326726	arturas.inciura@kaunoklinikos.lt
4.	Prof. dr. Elona Juozaitytė	Profesorė	326726	elona.juozaityte@kaunoklinikos.lt
5.	Prof. dr. dr. Skaidrius Miliauskas	Profesorius	326953	skaidrius.miliauskas@kaunoklinikos.lt
6.	Prof. dr. Janina Petkevičienė	Profesorė	242922	janina.petkeviciene@ismuni.lt
7.	Prof. dr. Džilda Veličkienė	Profesorė	798607	dzilda.velickiene@ismuni.lt

Dalyko programos aprašas:

1. Dalyko programos poreikis.

Visuomenės sveikatos mokslo bei praktikos pažanga dvidešimtajame amžiuje sudarė sąlygas suvaldyti infekcijos bei aplinkos taršos sukeltų ligų epidemijas. Tačiau, tuo pačiu metu socialinė-ekonominė pažanga neigiamai įtakojo žmonių gyvenimą tiek ekonomiškai išsivysčiusiose, tiek ir skurstančiose šalyse, kur dėl greitesnio gyvenimo tempo, fizinio aktyvumo mažėjimo, sotaus valgybos galimybių atsiradimo ėmė plisti biologiniai ir elgesiniai lėtinių neinfekcinių ligų (LNL) rizikos veiksniai, pasireikšdami arterinio kraujospūdžio, lipidų, angliavandenių apykaitos sutrikimais, hipodinamija, nutukimu. Dvidešimtojo amžiaus pabaigoje LNL tapo globalia žmonijos sveikatos problema, reikalaujančia imtis neatidėliotinių priemonių šiai epidemijai sustabdyti bei sumažinti milžinišką socialinį ir ekonominį krūvį šalių sveikatos priežiūros sistemoms.

LNL epidemiologijos žinios padės visų specialybių sveikatos profesionalams suvokti LNL vystymosi rizikos koncepciją, jos pritaikymo galimybes LNL rizikos mažinimui individo bei populiacijos lygmenyse, o tuo pačiu ir būtinybę sveikatos sistemoje atitinkamą dėmesį skirti šių ligų profilaktikai. Ši studijų programa visų pirma skirta Visuomenės sveikatos krypties doktorantams, tačiau yra rekomenduotina ir kitų krypties sveikatos mokslų doktorantūros studijoms.

2. Dalyko programos tikslai.

Pagrindinis programos tikslas – gilinti doktorantų supratimą apie LNL vystymosi riziką bei suvokimą apie šios rizikos mažinimo galimybes šiuolaikinėje sveikatos sistemoje globaliu, Europos regiono bei Lietuvos mastu.

Programos uždaviniai:

a) Taikant epidemiologijos mokslo bei įrodymais pagrįstos medicinos principus tobulinti gebėjimus, skirtus gyventojų sveikatos būklės efektyviam įvertinimui lėtinių neinfekcinių ligų atžvilgiu.

b) Įsisavinti lėtinių neinfekcinių ligų išsivystymo rizikos įvertinimo metodus.

c) Susipažinti su lėtinių neinfekcinių ligų rizikos mažinimo galimybėmis įvairiuose amžiaus perioduose.

d) Suvokti integruotos lėtinių neinfekcinių ligų profilaktikos teorinius bei praktinius įgyvendinimo principus.

3. Dalyko programos sandara, turinys ir studijų metodai.

Lėtinių neinfekcinių ligų epidemiologijos programoje nagrinėjamos šiuolaikinės žinios apie LNL rizikos veiksniai vaikų ir suaugusiųjų populiacijose, pristatoma LNL vystymosi rizikos koncepcija, detalai aptariama pagrindinių LNL (kraujotakos sistemos, piktybinių navikų, lėtinių plaučių ligų, cukrinio diabeto) epidemiologija bei profilaktikos galimybės, pristatomi šios problemos nagrinėjimo statistiniai metodai. Dalyko programa užbaigiama parengtos esė LNL epidemiologijos ir profilaktikos tematika pristatymu.

Studijų metodai: informaciniai (paskaitos), praktiniai (seminarai), kūrybiniai (individualios užduotys, esė), savarankiškas darbas (mokslinės literatūros analizė).

4. Įvertinimas

Suminis balas: Vertinamas individualus esė (nemažiau 10 psl., daugiau kaip 2500 žodžių) ir trys baigiamasis patikrinimo teoriniai klausimai. Kiekvienam klausimui (ir esė) skiriama po 25 proc. kaupiamojo balo.

TEORINĖ DALIS

Eil. Nr.	Paskaitos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Lėtinės neinfekcinės ligos kaip globali sveikatos problema bei rizikos koncepcija	3 val.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
2.	Širdies ir kraujagyslių ligų vystymosi ir plitimo ypatumai tarp vyrų ir moterų	2 val.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
3.	Naujausios mokslinės žinios apie IŠL etiologiją, jos rizikos veiksnius	2 val.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
4.	Biologiniai LNL rizikos veiksniai vaikystėje ir paauglystėje	2 val.	Doc. dr. Auksė Domeikienė
5.	Elgesiniai LNL rizikos veiksniai vaikystėje ir paauglystėje	2 val.	Doc. dr. Rugilė Ivanauskienė
6.	Jaunų žmonių gyvensenos ir elgesio tyrimai	2 val.	Dr. Vilma Žaltauskė
7.	Galvos smegenų kraujotakos sutrikimai kaip socialinė problema	2 val.	Prof. habil. dr. Daiva Rastenytė
8.	Piktybinių navikų epidemiologija pasaulyje ir piktybinių navikų profilaktika	2 val.	Prof. dr. Artūras Inčiūra
9.	Vėžio kontrolės programa	2 val.	Prof. dr. Elona Juozaitytė
10.	Lėtinė obstrukcinė plaučių liga ir plaučių vėžys	2 val.	Prof. dr. Kęstutis Malakauskas
11.	Cukrinis diabetas: dažnis, tendencijos, priežastys, prevencija	2 val.	Prof. dr. Džilda Veličkienė
12.	Arterinės hipertenzijos epidemiologija	3 val.	Dr. Lolita Šileikienė
13.	Mitybos ryšio su lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis mokslinis pagrindimas	3 val.	Prof. dr. Janina Petkevičienė
14.	Maisto ir mitybos politika lėtinių ligų profilaktikai.	2 val.	Prof. dr. Janina Petkevičienė
15.	Pagrindinės širdies ir kraujagyslių ligų epidemiologinių tyrimų rūšys bei tyrimų rezultatų panaudojimo galimybės	2 val.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
16.	Tabako ir alkoholinių gėrimų vartojimo įpročiai, įtaka sveikatai, efektyvios kontrolės strategijos	3 val.	Prof. dr. Mindaugas Štelemėkas
17.	Epidemiologiniai fizinio aktyvumo ir jo įtakos sveikatai tyrimai	2 val.	Prof. dr. Vilma Kriaučionienė

TEORINĖ-PRAKTINĖ DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Sergamumo ir mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų rodiklių paieška ir analizė	3 val.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
2.	IŠL rizikos vertinimas	3 val.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
3.	Pagrindinių statistinių metodų panaudojimas analizuojant konkretaus epidemiologinio tyrimo duomenis	4 val.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
4.	Šeimos ir mokyklos aplinkos veiksnių tyrimas	4 val.	Doc. dr. Auksė Domeikienė
5.	Pirminė galvos smegenų insulto profilaktika ir informacinių sistemų panaudojimo galimybės	3 val.	Prof. habil. dr. Daiva Rastenytė
6.	Priklausomybės, jų gydymo ir prevencijos galimybės	3 val.	Prof. dr. Mindaugas Štelemėkas
7.	Cukrinio diabeto kontrolės ir komplikacijų profilaktikos principai	3 val.	Prof. dr. Džilda Veličkienė
8.	Moksliniais įrodymais pagrįsta arterinės hipertenzijos kontrolė	4 val.	Dr. Lolita Šileikienė

PRAKTINĖ DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	3 val.	Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
2.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	3 val.	Prof. dr. Janina Petkevičienė
3.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	3 val.	Dr. Lolita Šileikienė
4.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	3 val.	Prof. dr. Vilma Kriaučionienė

SAVARANKIŠKAS DARBAS

Pasiruošimas auditoriniams užsiėmimams, egzaminui, esė parengimas.

Rekomenduojama literatūra

Eil. Nr.	Leidinio pavadinimas	Leidinio autorius	Leidimo metai ir leidykla
1.	Global status report on noncommunicable diseases	WHO	2014, WHO/HQ Geneva
2.	Global burden of disease and risk factors	A.Lopez, C.D.Mathers et.al.	Oxford University Press and World Bank
3.	A strategy to prevent chronic disease in Europe: a focus on public health action - CINDI vision	WHO	2004, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
4.	Lietuvos sveikatos priežiūra Europos Sąjungos ir pasaulio kontekste	V.Grabauskas	2010, Lietuvos sveikatos sektorius amžių sandūroje, p.84-103
5.	European health report 2018. More than numbers – evidence for all	WHO	2018, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
6.	Core health indicators in the WHO European Region. Special focus: noncommunicable diseases	WHO	2013, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
7.	Global action plan for the prevention and control of non-communicable diseases 2013–2020.	WHO	2013, WHO, Geneva http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/94384/1/9789241506236_eng.pdf?ua=1
8.	Global Action Plan for implementation of Noncommunicable disease prevention and control 2014-2025	WHO	2013, WHO/HQ, Geneva
9.	Global Status report on alcohol and health 2018 https://who.int/iris/bitstream/handle/10665/274603/9789241565639-eng.pdf	WHO	2018, World Health Organization,
10.	World Health Organization. Alcohol in the European Union Consumption, harm and policy approaches. http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/160680/e96457.pdf	Peter Anderson, Lars Møller and Gauden Galea.	2012, WHO
11.	Alkoholio kontrolės politikos vertinimas, alkoholio vartojimo daromos žalos vertinimas. http://issuu.com/larisajakovuk/docs/leidinys_alkoholio	Veryga A., Prochorskas R., Štelemėkas M.	2013, Valstybinis psichikos sveikatos centras.
12.	World Lung Foundation, American Cancer Society. http://www.cancer.org/research/researchprogramsfunding/internationaltobaccocontrol/itc-tobacco-atlas	Eriksen M., Mackay J., Ross H. The Tobacco Atlas 4th Edition.	2013
13.	2018 Practice Guidelines for the management of arterial hypertension of the European Society of Hypertension and the European Society of Cardiology: ESH/ESC Task Force for the Management of Arterial Hypertension.	Williams B, Mancia G, Spiering W, Agabiti Rosei E, Azizi M, Burnier M, Clement D, Coca A, De Simone G, Dominiczak A, Kahan T, Mahfoud F, Redon J, Ruilope L, Zanchetti A, Kerins M, Kjeldsen S, Kreutz R, Laurent S, Lip GYH, McManus R, Narkiewicz K, Ruschitzka F, Schmieder R, Shlyakhto E, Tsioufis K, Aboyans V, Desormais I; List of authors/Task Force members:.	J Hypertens. 2018 Dec;36(12):2284-2309. doi: 10.1097/HJH.0000000000001961.
14.	The North Carelia Project	Editors Pekka Puska and Sameer Bansilal	2016, Vol. 11, Issue 2, special issue, Global Heart,

			Official Journal of the World Heart Federation
15.	Coronary heart disease epidemiology. From aetiology to public health.	Ed. Marmot M., Elliot P.	2005, Oxford University Press 935 p.
16.	Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from the 2013/2014 survey. Prieiga per internetą: http://www.hbsc.org/publications/international/	Inchley J et al. eds.	Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2016 (Health Policy for Children and Adolescents, No. 7).
17.	The 2015 ESPAD Report. Prieiga per internetą: http://www.espad.org/report/home/	Kraus L et al. Eds.	2016, Stockholm: the Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN)
18.	The ESC Textbook of Preventive Cardiology	Edited by Stephan Gielen, Guy De Backer, Massimo Piepoli, and David Wood	2017 update, Oxford Medicine Online. 2015, Oxford University Press, European Society of Cardiology
19.	European strategy for child and adolescent health and development. Action tool. WHO, 2005. Available from URL: http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/policy/european-strategy-for-child-and-adolescent-health-and-development	WHO	2005, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
20.	Child public health	Blair M, Steward-Brown S, Waterston T, Crowther R	2003, Oxford University Press
21.	Putting non-communicable diseases on the global agenda. Children and NCDs. Available from URL: http://www.ncdalliance.org/children		2014, The NCD Alliance
22.	A Focus on Children and Non-Communicable diseases (NCDs). Available from URL: http://ncdalliance.org/sites/default/files/rfiles/20110627_A_Focus_on_Children_&_NCDs_FIN_AL_2.pdf	Child-focused Working Group	2011, The NCD Alliance
23.	Global cancer statistics.	Jemal A, Bray F, Center MM, et al.	2011, J Clin CA Cancer 61:69.
24.	Principles of cancer screening: lessons from history and study design issues.	Croswell JM, Ransohoff DF, Kramer BS.	2010, Semin Oncol 37:202-15.
25.	Screening: evidence and practice.	Raffle A, Gray M.	2007, Oxford University Press
26.	Screening and Surveillance for the Early Detection of Colorectal Cancer and Adenomatous Polyps, 2008: A Joint Guideline from the American Cancer Society, the US Multi-Society Task Force on Colorectal Cancer, and the American College of Radiology. CA Cancer J Clin. 2008;58.	Levin B, Lieberman DA, McFarland, et al.	
27.	American Cancer Society guidelines for breast screening with MRI as an adjunct to mammography.	Saslow D, Boetes C, Burke W, et al for the American Cancer Society Breast Cancer Advisory Group.	2007, CA Cancer J Clin. 57:75-89.
28.	American Cancer Society, American Society for Colposcopy and Cervical Pathology, and American Society for Clinical Pathology Screening Guidelines for the Prevention and Early Detection of Cervical Cancer.	Saslow D, Solomon D, Lawson H, et al.	2012 Mar 14, 2012 May-Jun, CA Cancer J Clin. 62(3):147-72. Epub

29.	Smith RA, Brooks D, Cokkinides V, Salsow D, Brawley OW. Cancer screening in the United States, 2013: A review of current American Cancer Society guidelines, current issues in cancer screening, and new guidance on cervical cancer screening and lung cancer screening. <i>CA Cancer J Clin</i> 2013, Mar-Apr;63:87-105.		Accessed at http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.3322/caac.21174/full on April 23, 2013.
30.	American Cancer Society lung cancer screening guidelines: <i>CA Cancer Journal for Clinicians</i> .	Wender R, Fontham E, Barrera E, et al.	2013 Jan 11, [Epub ahead of print].
31.	Cancer Control: Knowledge Into Action: WHO Guide for Effective Programmes: Module 4.		2008, WHO/HQ, Geneva
32.	Temporal and geographic trends in the global stroke epidemic.	Kim AS, Johnston SC	2013, <i>Stroke</i> 44(6 Suppl 1): S123-5.
33.	Changes in stroke epidemiology, prevention, and treatment.	Kinlay S	2011, <i>Circulation</i> 124(19): e494-6.
34.	Measuring and changing the quality of care via national registries.	Schwamm LH	2013, <i>Stroke</i> 44(6 Suppl 1):S132-5.
35.	Current registry studies of acute ischemic stroke.	Veltkamp R, Juttler E, Pfeffercom T et al	2012, <i>Nervenarzt</i> . 83(10): 1270-4.
36.	The European Lung White Book.		2013, European Respiratory Society
37.	Temporal and geographic trends in the global stroke epidemic.	Kim AS Johnston SC	2013, <i>Stroke</i> 44(6 Suppl 1): S123-5.
38.	Changes in stroke epidemiology, prevention, and treatment.	Kinlay S	2011, <i>Circulation</i> 124(19): e494-6.
39.	Measuring and changing the quality of care via national registries.	Schwamm LH	2013, <i>Stroke</i> 44(6 Suppl 1):S132-5.
40.	Global Atlas on cardiovascular disease prevention and control	WHO	2011, WHO/HQ, Geneva
41.	European Food and Nutrition Action Plan 2015–2020.	WHO	2014, WHO, Copenhagen
42.	Transforming European food and drink policies for cardiovascular health	European Heart Network	2017, European Heart Network
43.	Diet, nutrition, physical activity and cancer: a global perspective.	World Cancer Research Fund, American Institute for Cancer Research	2018, World Cancer Research Fund, American Institute for Cancer Research
44.	European guidelines for obesity management in adults.	Yumuk V, et al	<i>Obes Facts</i> 2017;8:402-424
45.	Essentials of human nutrition	Edited by Mann J and Truswell AS	2012, Oxford University Press
46.	Nutrition: Concepts and Controversies (13th Edition)	Sizer F, Whitney E.	2013, Brooks /Cole
47.	Introduction to human nutrition. (The Nutrition Society Textbook).	Introduction to human nutrition. (The Nutrition Society Textbook).	2009 Wiley-Blackwell

48.	Lifetime risk and projected population prevalence of diabetes.	Magliano DJ, Shaw JE, Shortreed SM, Nusselder WJ, Liew D, Barr EL, et al.	2008, Diabetologia 51(12):2179-86. IDF Diabetes Atlas fourth edition Diabetes and IGT
49.	The Diabetes Prevention Program Outcomes Study Research Group; prepared on behalf of the DPPOS Research Group. Long-term effects of the Diabetes Prevention Program interventions on cardiovascular risk factors: a report from the DPP Outcomes Study.	Orchard TJ, Temprosa M, B arrett-Connor E, et al.	2012, Diabet Med
50.	Cost-effectiveness of interventions to prevent and control diabetes mellitus: a systematic review.	Li R, Zhang P, Barker LE, Chowdhury FM, Zhang X.	2010, Diab Care
51.	Adolescent alcohol-related behaviours: trends and inequalities in the WHO European Region, 2002–2014. Observations from the Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) WHO collaborative cross-national study. Prieiga per internetą: http://www.hbsc.org/publications/international/	Inchley J et al. eds.	Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2018.

Priedas Nr. 2

Numatomų dėstytojų sąrašas:

Dalyko programoje dėstysiantys profesoriai arba vyriausieji mokslo darbuotojai:

1. Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
3. Prof. habil. dr. Daiva Rastenytė
4. Prof. dr. Elona Juozaitytė
5. Prof. dr. Kęstutis Malakauskas
6. Prof. dr. Džilda Veličkienė
7. Prof. dr. Janina Petkevičienė
8. Prof. dr. Artūras Inčiūra
9. Prof. dr. Vilma Kriaučionienė
10. Prof. dr. Mindaugas Štelemėkas

Dalyko programoje dėstysiantys docentai ir mokslų daktarai:

1. Doc. dr. Auksė Domeikienė
2. Dr. Lolita Šileikienė
3. Doc. dr. Rugilė Ivanauskienė
4. Dr. Vilma Žaltauskė